

Vasthouden beter dan achteraf lijmen

INTERVIEW Mediator Johan Weerkamp uit Ede is gespecialiseerd in agrarische familiebedrijven. Van hem verscheen onlangs het boek 'Wat de boer niet zegt' over zijn ervaringen met ruziënde boeren.

door Suzanne de Winter

Generaties liepen rond op een erf dat nu soms het meeste weg heeft van een oorlogsgebied. De vader en zijn zoons praten alleen nog met elkaar in een lettergreepige woorden. In de stal en op het land gaat dat nog wel, maar hoe moet dat straks als er serieus onderhandeld moet worden over de toekomst van dit familiebedrijf? Het zijn ervaringen uit de praktijk van Johan Weerkamp uit Ede. Hij is zelfstandig adviseur en mediator, en gespecialiseerd in agrarische familiebedrijven. Samen met collega Truke Zeinstra bracht hij onlangs het boek uit *Wat de boer niet zegt*, over (mis)communicatie in agrarische familiebedrijven.

Vanwaar die interesse voor agrarische bedrijven?
„Ik ben opgegroeid op een gemengd landbouwbedrijf in de Achterhoek, met twee broers en twee zussen. We waren een tamelijk gereformeerd gezin. Rechthoekig, maar niet rigide. De grenzen waren afgebakend en wat erbuiten viel, klopte volgens mijn ouders niet. Maar discussies over 'er is meer' mochten we wel voeren. Ik was al jong een verwoed krantenlezer.”

Wat wilde u worden? Vast geen mediator.
„Boswachter leek me wel wat. Je maakt een afketsom van dingen die je kunt en dingen die je niet kunt en ik ben niet exact aangelegd. Ik koos voor de Sociale Academie. Het waren de jaren zestig en de welvaart nam snel toe. Maar ons welzijn ook? Over zulke vraagstukken spraken we veel. Iedereen kreeg meer vrije tijd, maar hebben we geleerd op een goede manier met al die vrije tijd om te gaan? Dat soort dingen vroeg ik me al jong af. Ik ben ook altijd geïnteresseerd geweest in verschillen tussen mensen.”

In 1987 begon u uw eigen bedrijf.
„Ik ging als opleider en adviseur werken. Het

JOHAN WEERKAMP

- Johan Weerkamp is in 1950 geboren in Winterswijk.
- Na een studie cultureel werk en opbouwwerk volgde hij de Voortgezette Agogische Beroepsopleiding. Hij verdiepte zich later in mediation door de basisopleiding te doen en nascholingscursussen te volgen.
- In 2009 rondde Weerkamp de studie Conflictmanagement aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Maastricht af.
- Weerkamp is getrouwd en heeft drie kinderen.
- Het boek 'Wat de boer niet zegt' dat hij schreef met collega Truke Zeinstra is te koop via bol.com.

waren roerige tijden voor de agrarische sector. De graanoverschotten kwamen in het nieuws. Televisiebeelden van trekkers op het Binnenhof. De Nederlandse Akkerbouw Vakbond werd opgericht, waarin de noordelijke en zuidelijke akkerbouwers samen gingen. Dat ging gepaard met veel spanningen. Ik begeleidde het bestuur in dat proces. Dat werk heb ik bij veel land- en tuinbouworganisaties gedaan. In de pauzes van mijn trainingen werd ik vaak aangeschoten door agrariërs met een vraag over hun familie. 'Ik heb een zoon thuis', begonnen ze dan, 'hoe zal ik dat eens aanpakken?'. Zo ben ik de opleiding mediation erbij gaan doen.”

Ruziën boeren zo veel aan de keukentafel?

„Deze families wonen op de plek waar ze ook van vroeg tot laat werken. Privé en werk zijn volledig met elkaar verweven. Dat maakt de betrokkenheid enorm, maar het kan ook voor grote spanningen en verwarringen zorgen. Op een boerderij die al generaties in de familie is, hebben honderden mensen rondgelopen die er allemaal een eigen band mee hebben. Zij zijn niet allemaal de eigenaar, maar ze hebben wel het psychische eigendom. Zo voel ik dat zelf ook bij de boerderij waar ik vandaan kom, en die is

■ Johan Weerkamp uit Ede is adviseur, opleider en mediator en gespecialiseerd in agrarische (familie)bedrijven. foto Tamara Reijers

overgenomen door de zoon van mijn oudste broer."

Is elke ruzie op te lossen?

"Ik los niks op. Ik begeleid het proces naar een oplossing. Vaak is de boel al behoorlijk geëscaleerd voordat ze bij mij aankloppen. Voelen de zussen zich al sinds hun jeugd achtergesteld bij hun broers, die vader zullen opvolgen. Maar die zussen moeten nu wel voor vader zorgen die geestelijk achteruitgaat. Ik kom bij families die letterlijk met de rug naar elkaar toe zitten en met de kopjes gooien. Je zou willen dat ze eerder gekomen waren, want scherven lijmen is

moeilijker dan de vaas goed vasthouden."

Het klinkt redelijk hopeloos.

"Ik ben soms wel een jaar met een familie bezig. Vaak is er ook een accountant aan het werk, want alles duidelijk op papier hebben is ook een vorm van transparante communicatie. Maar alle conflicten zijn in principe hetzelfde. In Syrië of op een agrarisch bedrijf. Partijen voelen een gebrek aan respect en erkenning en focussen zich op hun standpunten. Maar standpunten zijn een gegeven. Ik zoek naar de wensen achter die standpunten en probeer ze daarover in gesprek te krijgen."

Hebben boeren het zwaar?

"Ja, ga maar na: elke dag verdwijnen er vijf agrarische familiebedrijven. We hebben er nog 80.000 over. Ik doe ook mediation voor boeren die overhoop liggen met derden. Met de burens over een staluitbreiding of die het niet eens kunnen worden met de gemeente over een bedrijfsverplaatsing."

Is uw aanpak veranderd na al die tijd?

"Een basisprincipe van mediators is dat ze het proces begeleiden. Ik merk dat ik tegenwoordig soms iets meer de regie durf te nemen. Om ervoor te zorgen dat ze in gesprek blijven met elkaar."